SU SOĞUTMALI DÖNER DİSK ATOMİZASYONUYLA ÜRETİLEN AA 2014 ALAŞIMI TOZLARININ SOĞUMA HIZINA ATOMİZASYON PARAMETRELERİNİN ETKİSİ

Sultan ÖZTÜRK *, Fazlı ARSLAN **, Bülent ÖZTÜRK **

* Karadeniz Teknik Üniversitesi, Beşikdüzü Meslek Yüksekokulu. ** Karadeniz Teknik Üniversitesi, Makina Mühendisliği Bölümü.

4-8 Eylül 2002 tarihleri arasında Türk Toz Metalurjisi Derneği tarafından düzenlenen "Toz Metalurjisi Konferansı" nda bildiri olarak sunulmuştur.

Bu çalışmada su soğutmalı kanatçıklı döner disk kullanılarak hızlı katılaştırılmış AA 2014 alaşım tozları üretildi. Disk malzemesi olarak bakır ve paslanmaz çelik kullanıldı ve soğutma suyu sıcaklıkları 0 °C ve 18 °C olarak alındı. Disk malzemesi, disk hızı, sıvı metal aşırı ısıtma miktarı ve soğutma suyu sıcaklığının üretilen tozların mikroyapı ve soğuma hızlarına etkileri incelendi. Üretilen tozların mikroyapıları hücresel olup, artan toz boyutuyla hücresel-dendritik yapıya dönüşmektedir. Bakır disk ve 0 °C soğutma suyu sıcaklığında üretilen tozların soğuma hızlarının daha yüksek olduğu ve 0 °C'deki su ile soğutulan bakır disk kullanılarak üretilen 25 mm boyutundaki tozun soğuma hızı 1,01x10⁶ K/s olurken, aynı disk ve toz boyutu için 18 °C'lik soğutma suyu sıcaklığında soğuma hızı 9,02x10⁵ K/s olduğu tespit edildi. Paslanmaz çelik disk kullanılarak yapılan atomizasyonda 18 °C'lik soğutma suyu sıcaklığında ve 25 mm toz boyutu için soğuma hızı 4,08x10⁵ K/s olarak hesaplandı. Ayrıca, soğuma hızının artan aşırı ısıtma miktarıyla azaldığı ve artan disk dönme hızıyla arttığı gözlendi.

Anahtar sözcükler : Hızlı katılaştırma, döner disk atomizasyonu, AA 2014 alaşım tozları

In this study, water cooled finned type rotating disc unit was used to produce rapidly solidified AA 2014 alloy powders. Copper and stainless steel were used as disc material and the temperature of the cooling water was 0 °C and 18 °C. Effect of the production parameters such as disc material, cooling water temperature, superheat of liquid metal and disc speed on the microstructure and the cooling rate of the powders have been investigated. Microstructure of the produced powders was cellular and changed to cellular-dendritic microstructure with increasing powder size. Cooling rate of the powders produced using copper disc and 0 °C cooling water temperature was higher than that of stainless steel and 18 °C cooling water temperature. Cooling rate of 25 mm size powder produced by copper disc was 1,01×10⁶ K/s and 9,02×10⁵ K/s for 0 °C and 18 °C cooling water temperature. It was also found that the cooling rate of the powders were increased with decreasing superheat of the liquid metal and increasing disc rotating speed.

Keywords: Rapid solidification, rotating disc atomization, AA 2014 alloy powders

GİRİŞ

Hızlı katılaştırma geleneksel döküm yöntemleriyle elde edilemeyen faz ve mikroyapıları oluşturmak amacıyla sıvı metalin 10² K/s'den daha büyük hızla soğutulması işlemi olarak tanımlanabilir [1-4].

Geleneksel döküm yöntemleriyle hızlı katılaştırmayı birbirinden ayıran kesin bir soğuma hızı olmamakla birlikte, genellikle 10² K/s'den büyük soğuma hızları hızlı katılaştırma olarak kabul edilmektedir. Özel şartlar altında 10⁹ K/s gibi yüksek soğuma hızına ulaşılabildiği gibi, genellikle soğuma hızı 10³-10⁶ K/s arasındadır [5-7]. Hızlı katılaştırmanın gerçekleştirilebilmesi için sıvı metalin ısısının hızla uzaklaştırılması gerekir. Bunun için katılaşan parçacığın en az bir boyutunun çok küçük olması gerekir. Bu boyut bazen 10-50 mm kadar küçük olabileceği gibi, en az 10² K/s'lik soğuma hızını sağlayacak şekilde birkaç yüz mikron mertebesinde de olabilir. Özet olarak, hızlı katılaştırmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan şartlar şunlardır [3,8,9]:

- (a) Katılaşan malzeme en az bir yönde küçük boyuta veya büyük bir yüzey/hacim oranına sahip olmalıdır.
- (b) Dış ortamla olan ısı dengesi katılaşan malzemeden ısının çok kısa bir sürede alınmasına imkan vermelidir.

Hızlı katılaştırma ile malzemenin iç yapısında meydana gelen değişiklikler şunlardır:

- 1. Katılaşma hızı arttıkça mikro ve makro segregasyon azalır.
- 2. Katı haldeki çözünürlük miktarları veya sınırları genişler.
- 3. Alaşımın iç yapısında bulunan ikincil fazların büyüklüğü, şekli ve dağılımı değişir.
- 4. Normal soğuma hızlarında segregasyon sonucu oluşan fazlar ortadan kalkar.
- 5. İç yapıda yarı kararlı fazlar oluşur. Daha sonra uygulanan ısıl işlemlerle bu fazlar başka kararsız, yarı kararlı veya kararlı fazlara dönüşürler.
- 6. Camsı yapıda alaşımlar üretilebilir [10-12].

Hızlı katılaştırma yöntemleriyle toz, şerit, elyaf, lamel, pul, tel vb. şekilli ürünler elde edilir. Soğuma hızı uygulanan yönteme ve ürünün boyutlarına göre değişiklik gösterir. Döner disk atomizasyonu sıvı metal veya alaşımın yüksek hızda dönmekte olan disk üzerine akıtılıp, santrifüj kuvvet etkisiyle parçalanarak toz elde etme işlemidir [6,13,14]. Disk üzerine düşen sıvı metal damlacıkların katılaşması büyüklüklerine bağlı olarak disk üzerinde veya diskten savrulduktan sonra gerçekleşir [15,16]. Küçük boyutlu tozların yüzey/kütle oranı daha büyük olduğundan daha hızlı soğurlar. Tozların katılaşmasını hızlandırmak veya ısının süratle uzaklaştırılmasını sağlamak amacıyla katı, sıvı ve gaz olmak üzere üç değişik soğutma ortamı kullanılır. Sıvı metal damlacıklarını soğutulan bir katı yüzeye çarptırarak yapılan soğutmada katı-sıvı ara yüzeyinde kondüksiyon ısı transfer katsayısı yüksek olduğundan soğuma hızı da yüksek olur [6]. Öte yandan, pek çok hızlı katılaştırma yöntemi sıvı metali ısı iletim katsayısı yüksek olan metal bir yüzeyle temas ettirerek soğutma esasına dayanır. Bu sebepten, hızlı katılaştırma işleminde ısı iletim katsayısı yüksek olan bakır gibi metaller kullanılır. Hızlı katılaştırmanın olabilmesi için sıvı-katı ara yüzeyindeki ısı transfer katsayısının yüksek ve soğuyan sıvı metal filminin kesitinin ince olması gerekir [1].

Bu çalışmada yeni bir yaklaşımla tasarlanarak imal edilen su soğutmalı döner disk atomizasyon ünitesi kullanılarak AA 2014 alaşım tozları üretildi. Bakır ve paslanmaz çelikten değişik sayıda ve profilde kanatçıklı diskler kullanılarak toz üretimi gerçekleştirildi. Üretim parametrelerinin tozların mikroyapı ve soğuma hızlarına etkileri incelendi.

DENEYSEL ÇALIŞMALAR

Bu çalışmada kullanılan su soğutmalı döner disk atomizasyon ünitesi Karadeniz Teknik Üniversitesi Malzeme Bilimleri Laboratuvarında tasarlanarak imal edilmiştir. Atomizasyon ünitesi prensip olarak sıvı metali su ile soğutulmuş kanatçıklı döner disk üzerine dar bir nozuldan serbest düşme ile dökerek atomize etme esasına dayanır. Geliştirilen bu ünite metal ergitmenin yapıldığı fırın ve pota, atomizasyon odası ve toz toplama bölümlerinden oluşmaktadır. Fırın Ni-Cr direnç teli ile ısıtılmakta olup, $\pm 0,1$ °C hassasiyetle sıcaklığı kontrol edilmektedir. Grafit potanın dip kısmına açılan deliğe takılan seramik nozullar aracılığıyla sıvı metal disk üzerine gönderilmektedir. Atomizasyon ünitesi hakkında daha geniş bilgi başka yerde verilmiştir [17,18].

Diski soğutmada kullanılan suyun sıcaklığı (SSS) 0 °C ve 18 °C olarak alınmıştır. Elektrolitik bakır (CuD) ve paslanmaz çelikten (PÇD) imal edilen diskler 60 mm çapında ve 1 mm et kalınlığında olup, su ile soğutmanın yapılabilmesi için ters kap şeklinde tasarlanmışlardır. Disk kanatçık profilleri eşkenar üçgen, dikdörtgen ve ters üçgen şeklinde olup, kanatçık sayıları 2, 4, 6 olarak seçilmiştir. Yapılan deneylerde disk dönme hızı (DH) 16.000-22.500 d/d arasında alınmıştır. Sıvı metal aşırı ısıtma miktarı (AIM) 112-172 °C arasında alınmıştır (Tliq=638 °C). Sıvı metal disk üzerine 2, 2,5 ve 3 mm çaplarındaki seramik nozullar ile gönderilmiştir (metal akış debileri sırasıyla 5, 8, 13 g/s'dir). Atomizasyon diski ile akış nozulu arasındaki mesafe 130 mm olup, sıvı metal disk merkezinden 15 mm uzağa akıtılmıştır. Bu çalışmada hava ortamında deney yapılmıştır. Ancak, sistem soygaz ortamında çalışmaya uygundur. Soygaz ortamında O_2 oranı düşük hızlı katılaştırılmış toz üretimi yapmak mümkündür.

Üretilen tozlardan 1000 mm elek altına geçenler değerlendirmeye alınmış olup, metalografik incelemeler için tozlar soğuk sertleşen reçine içine yataklandırılmışlardır. Yataklandırılan toz nümuneler gerekli parlatma işlemlerinden sonra 2 ml HF, 3 ml HCl, 5 ml HNO₃, 190 ml H₂O'dan oluşan dağlama ayıracı ile dağlanmışlardır. Tozların mikroyapı ve ortalama hücre büyüklükleri üniversal ışık mikroskobu ve taramalı elektron mikroskobunda (SEM) çekilen mikrofotoğraflar üzerinde yapılmıştır. Hücre büyüklükleri doğrusal kesiştirme yöntemi ile belirlenmiştir. Üretilen tozların X-ışınları analizi Rigaku D/max-3c difraktometresi ile CuK_a radyasyonu ile ölçülmüştür.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Su soğutmalı döner disk atomizasyonu ile yapraksı, çubuksu ve düzensiz şekilli AA 2014 alaşım tozları üretilmiştir. Nispeten iri taneli tozların yüzeylerinde gözenekler görülmektedir. Toz boyutu küçüldükçe ligamental, damlacık şekilli ve az miktarda görülen küresel tozların oranı artmıştır (Şekil 1).

Üretilen AA 2014 alaşım tozlarının eş eksenli hücresel mikroyapıda olduğu ve genellikle boyutları 250-300 µm üzerinde olan tozların soğuma hızı azaldığından hücresel-dendritik mikroyapıya sahip oldukları gözlenmiştir. Toz tane boyutu arttıkça hücre boyutu da artmaktadır. Toz taneciğinin şeklinin de soğuma hızını etkilemesi beklenir. Örneğin yüzey/kütle oranı daha düşük olan küresel şekilli tozlar daha yavaş soğur. Bu çalışmada karşılaştırma yapmak için genellikle çubuksu veya ligamental tozlar seçilmiştir. Soğuma hızının hesaplanmasında Jones [7] tarafından geliştirilen aşağıdaki eşitlik kullanılmıştır:

(1)

$$\lambda = A.\epsilon^{-n}$$

Şekil 1. Üretilen Farklı Boyuttaki AA 2014 Alaşımı Tozlarının SEM Görüntüleri.

a) –500/355 mm, b) –250/180 mm, c) –180/125 mm, d) –45 mm.

Burada, I: hücre boyutu (µm), e: soğuma hızı (K/s), A ve n: alaşım türüne bağlı sabit katsayılardır. Bu çalışmada AA 2014 alaşımı için A ve n katsayıları sırasıyla 45 ve 0,25 olarak alınmıştır. Tozların soğuma hızlarının hesaplanmasında ortalama hücre boyutu esas alınmıştır.

Disk soğutma suyu sıcaklığının (SSS) tozların iç yapısına etkisi Tablo 1, Şekil 2 ve Şekil 3'te verilmiştir. Tablo 1'den görülebileceği gibi 0 °C sıcaklığında soğutma suyu ve bakır disk (CuD) kullanılarak üretilen 25 µm boyutundaki tozun soğuma hızı 1,01x106 K/s olurken, 220 µm toz boyutu için 3,7x10³ K/s olarak hesaplanmıştır. Aynı disk malzemesi için soğutma suyu sıcaklığının 18 °C alınmasıyla soğuma hızında azalma gözlenmiştir. Buna göre, 25 µm toz boyutu için soğuma hızı 9,02x10⁵ K/s olurken, 220 µm toz boyutu için 2,8x10³ K/s olarak hesaplanmıştır. Soğutma suyu sıcaklığının azalmasıyla özellikle küçük boyutlu tozların soğuma hızları arasındaki farkın arttığı gözlenmiştir.

Tablo 1. AA 2014 Alaşım Tozlarında Soğuma Hızının Toz Boyutu ve Disk Soğutma Suyu Sıcaklığıyla Değişimi. (Disk malzemesi (DM): bakır, disk hızı (DH): 22.500 d/d, aşırı ısıtma miktarı (AIM): 142 °C)

SSS	Toz	25	45	60	77	106	146	160	220
(°C)	boyutu								
	(mm)								
18	l (mm)	1,46	2,17	3,14	3,64	4,44	5,16	5,24	6,15
	e(°K/s)	9,02x10 ⁵	1,8x10 ⁵	4,2x10 ⁴	2,3x10 ⁴	1,01x10 ⁴	5,8x10 ³	5,4x10 ³	2,8x10 ³
0	l (mm)	1,42	1,64	2,79	2,92	3,75	4,02	5,19	5,74
	e(°K/s)	$1,01 \times 10^{6}$	5,6x10 ⁵	6,7x10 ⁴	5,6x10 ⁴	2,01x10 ⁴	$1,6x10^4$	5,6x10 ³	3,7x10 ³

Aşırı ısıtma miktarının ortalama hücre boyutuna ve soğuma hızına etkisi Tablo 2, Şekil 4 ve Şekil 5'te verilmiştir. Aşırı ısıtma miktarının 112 °C'den 172 °C'ye çıkarılmasıyla sıvı metalin viskozitesi ve yüzey gerilimi azalırken, buna karşılık soğuma hızı azalmakta ve muhtemelen tozların yüzeylerindeki oksit miktarı da artmaktadır. Aşırı ısıtmanın artmasıyla özellikle 100 µm altındaki tozların soğuma hızları azalmıştır.

Tablo 2. AA 2014 Alaşım Tozlarında Soğuma Hızının Toz Boyutu ve Aşırı Isıtma Miktarıyla Değişimi. DM: Paslanmaz Çelik, DH: 22.500 d/d, SSS: 18 ℃

Atomizasyon	Toz	45	70	90	105	146	160	213
Sıcaklığı,(°C)	boyutu							
	(mm)							
810	l (mm)	3,57	3,48	4,35	4,91	5,95	6,72	6,97
	e(°K/s)	4,6x10 ⁴	2,8x10 ⁴	1,2x10 ⁴	7,01x10 ³	3,3x10 ³	2,01x10 ³	1,7x10 ³
750	l (mm)	2,34	3,07	3,18	4,37	4,83	5,24	5,83
	e(°K/s)	1,4x10 ⁵	4,6x10 ⁴	4,01x10 ⁴	1,2x10 ⁴	7,5x10 ³	5,4x10 ³	3,5x10 ³

Disk hızının 16.000 d/d'dan 22.500 d/d'ya çıkarılmasıyla ortalama hücre boyutu ve soğuma hızının değişimi Tablo 3, Şekil 6 ve Şekil 7'de gösterilmiştir. Disk hızının artması atomize olan tozun hava ile sürtünme hızını artıracağından, taşınım mekanizmasıyla soğuma hızının artması beklenir. Gerçekten de, disk dönme hızı arttıkça, özellikle büyük boyutlu tozlarda hücre boyutu farkı artmaktadır. Küçük boyutlu tozlar disk üzerinde iletim mekanizmasıyla ısılarını kaybettiklerinden, nispeten büyük boyutlu tozlarda hava ile sürtünme hızının etkisiyle soğuma daha belirgin bir şekilde artmaktadır.

Disk malzemesinin ortalama hücre boyutuna ve soğuma hızına etkisi Tablo 4'de ve Şekil 8'de verilmiştir. Özellikle düşük toz boyutlarında bakır diskin soğutma etkisinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bakır diskin paslanmaz çelik diske göre ısıl iletkenliği daha yüksek olduğu için bu beklenen bir sonuçtur.

Üretilen AA 2014 alaşım tozlarının bileşiminde bulunan fazların analizi X-ışını kırınımı (XRD) yöntemiyle yapıldı. Şekil 9'da görüldüğü gibi, 250 µm altı tozların bileşimi a (AI) fazından oluşmaktadır. Hızlı katılaştırma nedeniyle iç yapıda q (CuAl₂) fazı gözlenmemiştir. 450 °C'de 5 saat tavlamadan sonra tozlarda q fazı ile birlikte Cu₄Al fazı da oluşmuştur. Bu durum tozların soğuma hızında iç yapıda oluşan Cu'ca zengin dispersoidlerin sonradan uygulanan tavlama sırasında Cu₄Al oluşturması ile açıklanabilir.

Şekil 2. Soğutma Suyu Sıcaklığının Üretilen AA 2014 Alaşımına Ait Tozların İç Yapısına Etkisi., DM: CuD,

Şekil 3. AA 2014 Alaşımı Tozlarında Disk Soğutma Suyu Sıcaklığına Bağlı Olarak Ortalama Hücre Boyutu ve Soğuma Hızının Değişimi

Şekil 4. AA 2014 Alaşım Tozlarında Aşırı İsıtma Miktarının İç Yapıya Etkisi.

a) AIM:172 °C, b) AIM: 112 °C, SSS: 18 °C.

Şekil 5. AA 2014 Alaşım Tozlarında Aşırı Isıtma Miktarına Bağlı Olarak Ortalama Hücre Boyutu ve Soğuma Hızının Değişimi, SSS: 18 ℃

Tablo 3. AA 2014 Alaşım Tozlarında Soğuma Hızının Toz Boyutu ve Disk Dönme Hızıyla Değişimi, DM: PÇ, SSS: 18 °C, AIM: 142 °C.

Disk	Toz	45	60	80	120	133	160	213
Hızı,	boyutu							
(d/d)	(mm)							
22.500	l (mm)	3,25	3,33	4,44	4,55	5	5,59	6,42

	e(°K/s)	3,7x10 ⁴	3,3x10 ⁴	1,1x10 ⁴	9,6x10 ³	6,6x10 ³	4,2x10 ³	2,4x10 ³
16.000	l (mm)	3,39	4,21	5,33	6,15	6,75	7,41	8,14
	e(°K/s)	3,1x10 ⁴	1,3x10 ⁴	5,1x10 ³	2,8x10 ³	1,9x10 ³	1,4x10 ³	9,3x10 ²

Şekil 6. Disk dönme hızının AA 2014 alaşımına ait tozların mikroyapılarına etkisi,

(a) DH: 16.000 d/d, (b) DH: 22.500 d/d, AIM: 142 °C.

Şekil 7. AA 2014 alaşım tozlarında disk dönme hızına bağlı olarak ortalama hücre boyutu ve soğuma hızının değişimi, AIM:

142 °C.

Çizelge 4. AA 2014 alaşım tozlarında soğuma hızının toz boyutu ve disk malzemesiyle değişimi, DH: 22.500 d/d, AIM: 142

°C, SS: 18 °C

Disk	Toz							
malzemesi	boyutu (um)	25	45	60	80	120	160	213
PC	λ (um)	1,78	3,25	3,33	4,44	4,55	5,59	6,42
,	ε(°K/s)	4,08x10 ⁵	3,7x10 ⁴	3,3x10 ⁴	1,1x10 ⁴	9,6x10 ³	$4,2x10^{3}$	$2,4x10^3$

Cu	$\lambda (\mu m)$	1,46	2,17	3,14	3,64	4,46	5,24	5,72
	ε(°K/s)	9,02x10 ⁵	1,8x10 ⁵	$4,2x10^4$	$2,3x10^4$	$1,04 \times 10^3$	$5,4x10^{3}$	$3,3x10^{3}$

Şekil 8. AA 2014 alaşım tozlarında disk malzemesine bağlı olarak ortalama hücre boyutu ve soğuma hızının değişimi.

Şekil 9. AA 2014 alaşım tozlarının XRD diyagramı, (a) ısıl işlem görmemiş, (b) 450 °C'de 5 saat tavlanmış.

SONUÇLAR

Bu çalışmada tasarlanarak imal edilen su soğutmalı döner disk atomizasyon ünitesiyle hızlı katılaştırılmış AA 2014 alaşım tozları üretildi. Disk soğutma suyu sıcaklığı, disk malzemesi, sıvı metal aşırı ısıtma miktarı ve disk hızının üretilen tozların mikroyapı ve soğuma hızlarına etkileri incelendi. Bulunan sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- 1. Bu çalışmada tasarlanarak imal edilen su soğutmalı döner disk atomizasyon ünitesiyle hızlı katılaştırılmış AA 2014 alaşım tozu üretimi yapılabilir.
- 2. Üretilen AA 2014 alaşım tozlarının mikroyapıları hücresel olup, artan toz boyutuyla hücresel/dendritik mikroyapıya dönüşmektedir. Bakır diskte 0 °C'deki soğutma suyu kullanılarak üretilen yaklaşık 300 µm toz boyutuna kadar, 18 °C soğutma suyu ile üretilen tozlarda ise 250 µm'a kadar hücresel iç yapı oluşmaktadır.
- 3. Bakır diskle üretilen AA 2014 alaşım tozlarının soğuma hızları 0 °C soğutma suyu sıcaklığı için 25 µm toz boyutunda 1,01x106 K/s, 220 µm toz boyutunda ise 3,7x10³ K/s arasında, 18 °C soğutma suyu sıcaklığında aynı toz boyutları için sırasıyla 9,02x10⁵ K/s ve 2,8x10³ K/s arasında değişmektedir. Paslanmaz çelik diskle 18 °C sıcaklığında soğutma suyu kullanılarak üretilen 25 µm ve 213 µm toz boyutları için soğuma hızları sırasıyla 4,08x10⁵ K/s ve 2,4x10³ K/s ve 2,4x10³ K/s olarak hesaplanmıştır.
- 4. Aşırı ısıtma miktarının artmasıyla, özellikle 100 μm altı tozların soğuma hızlarında daha belirgin olmak üzere azalma, disk hızının 16.000 d/d'dan 22.500 d/d'ya çıkarılmasıyla da artma görülmüştür.
- 5. Hızlı katılaştırılmış AA 2014 alaşım tozlarının bileşiminde a (Al) fazı vardır. 450 °C'de 5 saat tavlamadan sonra tozların iç yapısında q fazı ile birlikte Cu₄Al fazı da oluşmuştur.

TEŞEKKÜR

Yazarlar bu çalışmayı destekleyen KTÜ Araştırma Fonuna teşekkür ederler.

KAYNAKÇA

1. Ray, R., Ultra Rapid Solidification Process, Metals Handbook, 9th ed., Vol.7, Ohio, 1984, 47 - 51

2. Bozdoğan, R., Çiğdem, M., 7175 Aluminyum Alaşımının Hızlı Katılaştırılması, Metal Dünyası, Sayı 53, Ekim (1997), 43 - 51.

3. Grant, N.J., Powder and Particulate Production of Metallic Alloys, Advances in Powder Technology, ASM Materials Science Seminar, Ohio, 1981, 1 - 21.

4. Hsu, S.C., Chakravotry, S., Mehrabian, R., Rapid Melting and Solidification of a Surface Layer, Metallurgical Transaction B, Vol. 9B, 1978, 221-229.

5. Shue, K.Y., Yeh, J.W., Liu,K.S., Centrifugal Atomization/Substrate Quenching of Rapidly Solidified Particles, The International Journal of Powder Metallurgy, Vol. 31, No: 2, (1995), 145-152.

6. Patterson, R.J., Rotating Disc Atomization, Metals Handbook, 9th ed., Vol.7, Ohio, 1984, 45 - 47.

7. Jones, H., Developments in Aluminium Alloys by Solidification at Higher Cooling Rates, Aluminium, Vol. 54, (1978), 274-281.

8. Abraham, T., The Emerging Market for Rapidly Solidified Materials, International Journal of Powder Metallurgy, Vol. 27, No: 2, (1991), 161-162.

9. Rabin, B.H., Wright, R.N., Flinn, J.E., TEM Observations on the Microstructure of an Atomized High-Purity Aluminium Powder, Journal of Materials Science Letters, (1989), 1408 - 1411.

10. Satoh, T., Okimoto, K., Gonda, M., Characteristics of Rapidly Solidified Al-Based Prealloy Powders Produced by Centrifugal Atomization Process, Proceedings of The Thirty-Seventh Japan Congress on Materials Research, Kyoto, March 1994, 58 - 63.

11. Suryanarayana, C., Froes, S.F., Krishnamurthy, S., Kim, Y.W., Development of Ligth Alloys by Rapid Solidification Processing, The International Journal of Powder Metallurgy, Vol. 26, No: 2, (1990), 117-129.

12. Satoh, T., Okimoto, K., Nishida, S., Material of Rotating Disk in Centrifugal Atomization Method, Proceedings of 1993, Powder Metallurgy World Congress, 730 - 733.

13. Doğan, C., Sarıtaş, S., Döner Disk Atomizasyon Yöntemiyle Kurşun Tozu Üretimi, 4. Ulusal Makine Tasarım ve İmalat Kongresi, Eylül 1990, Ankara, Bildiriler Kitabı, 307 - 316.

14. Shen, N., Chen, L., Zhang, D., Yuan, X., Tang, Y., Rotating Blades Melt Quenching: A Kinetic Analysis, Journal of Materials Processing Tecnology, (1999), 350-353.

15. Doğan, C., Sarıtaş, S., Metal Powder Production by Centrifugal Atomization, The International Journal of Powder Metallurgy, Vol. 3, No. 4, (1994), 419 - 427.

16. Angers, R., Tremblay, R., Desrosiers, L., Dube, D., Rotating Disk Coatings For Centrifugal Atomization of Aluminium and Magnesium Alloys, Canadian Metallurgical Quarterly. V 35, No: 3, 1996, 291-297.

17. Öztürk, S., Arslan, F., "Production of Rapidly Solidified Metal Powders by Water Cooled Rotating Disc Atomisation", Powder Metallurgy, 2001, Vol. 44, No. 2, p. 171.

18. Öztürk, S., Arslan, F., "Su Soğutmalı Döner Disk Atomizasyonu Yöntemiyle Metal Tozu Üretiminin İncelenmesi" Uluslararası Katılımlı 2. Toz Metalurji Konferansı, 15-17 Eylül 1999, ODTÜ, Ankara Bildiriler Kitabı ss. 529-535.